

respectă, n-are program (nici de sală, nici din celălalt). O foarte bună solistă vocală, Maria Gheorghiu, o notabilă balerină, Yolanda Varga, și câteva frumoase costume populare, constituie partea pozitivă a spectacolului. Partea cealaltă, însă, e precumpănitore în balanță: călușarii nu prea erau în formă, filmul proiectat pe fundal devenise ilizibil, scenografia gemen de scilipici (rimează cu kitsch) și de placaj diletant vopsit, iar una dintre susținătoarele momentului core-

grafic se vede că abia se sculase de la o cină copioasă (rimează cu plicticoasă).

Ieșind de-aici, în aerul tare al nopții, am mers pe jos pînă la gară. Și, în trenul care mă aducea acasă, am mîștăit visînd la stagiunea estivală ideală, pe care, cine știe, poate că vacanța viitoare o va transforma în realitate...

Bogdan Ulmu

EVOCĂRI

Marin Iorda— un spirit polivalent

Au trecut aproape zece ani de la moartea tragică a lui Marin Iorda, și uitarea amenință să acopere una dintre cele mai interesante și mai complete cariere artistice din prima jumătate a secolului nostru. Precursor al desenului animat, dramaturg, scenograf, regizor, animator și director de teatru, prozator, pictor, caricaturist și, în general, activ realizator de proiecte temerare, Marin Iorda a fost un om fermecător, ce iradia o neobișnuită vitalitate.

Biografia lui este marcată de neastîmpăr creator, care îl poartă de la profesia de zincograf la cea de scriitor. Printre altele, Marin Iorda este eroul... unor performanțe aeronautice, efectuînd primul zbor fără motor Brașov—București (considerat primul currier poștal aerian pe acest traseu); în 1933 a luat parte, împreună cu alți intelectuali români progresiști, la primul Congres al partizanilor păcii, la Bruxelles; a fost director de reviste pentru copii și director de teatre. A debutat în „Revista copiilor” condusă de C. G. Costa-Foru; colaborează apoi la „Torța”, „Adevărul”, „Dimineața”, „Adevărul literar”, „Rampa”, „Cuvîntul liber”, „Universul”, alături de Al. Macedonski, Tudor Vianu, I. Peltz, Gala Galaction, N. Kirilescu, V. I. Popa. Inaugurează, în ziarul „Dimineața”, o pagină săptămînală pentru copii, transformată apoi în „Dimineața copiilor”. Organizează, la Brașov, spectacole cu artiștii amatori recrutați din mediul muncitoresc. Colaborează la radio cu scenarii și susține, mult timp, „Ora copiilor”, inițiată și condusă de Victor Ion Popa. În 1937,

participă la expoziția mondială de la Paris, unde primește medalia de bronz pentru schițe și decoruri și pentru un film de desene animate. Din 1938, lucrează la teatrul „Muncă și voie-bună” condus de Victor Ion Popa. Este regizor (la Teatrul Național din Capitală, din 1944) și profesor la Conservatorul muncitoresc, publicînd, în același timp, desene și caricaturi.

A realizat performanțe în domeniul filmului de animație, într-o vreme cînd această artă se afla la începuturile ei. Turnat în 1927, *Haplea* este primul desen animat de lung metraj conceput ca un film unitar. Încercări se mai făcuseră, sub influența lui Walt Disney; nici una nu a atins, însă, coeziunea artistică, originalitatea în concepție și nivelul tehnic al filmului lui Marin Iorda. Autorul a confecționat el însuși întreaga aparatură necesară; documentația sa se rezuma la lecturi din revistele vremii. O experiență directă, un laborator special, un studio adecvat, firește că nu existau în România. Marin Iorda și-a conceput filmul singur, de la scenariu la regie, de la desene la operatorie, lumini, montaj etc., înfățișînd totul cu modestele sale mijloace de redactor. Singurul element tehnic „special” al „studioului” era un vechi aparat de luat vederi, acționat manual. „În rest — avea să declare Marin Iorda într-un interviu publicat în „Flacăra” la 12 octombrie 1963 — am pus unul peste altul două scaune de brad, am tăiat în cel de sus o gaură, prin care urma să „vadă” obiectivul aparatului de filmat, pe care l-am montat cu „vederea” în jos. Pe masa de dedesubt am fixat o planșetă, pe care cădea lumina cîtorva becuri. Pe planșetă se succedau desenele ce trebuiau să capote viețî în film...”

A folosit adeseori, desenul, ca un comentariu la scrierile sale sau ale altora, alcătuiindu-și, de asemenea, schițele de decor și costume pentru propriile puneri în scenă. A abordat cu ingeniozitate și tehnica gravurii. Lucrările sale mărturisesc firea unui combatant și, în același timp, a unui liric fascinat de peisaj, de patosul construcției și de frumusețea chipului omenesc.

C. Isac